

Ware nederigheid

Lezing uit de profeten: Jesaja 30:15-21.

Lezing uit de apostolische brieven: 1 Petrus 5:5b-11.

Geliefde gemeente,

Als je als minderheid moet zien te overleven, elkaar vast moet houden, en zelfs aantrekkingskracht wilt hebben naar buiten, dan moet je niet hoog van de toren blazen, of dik doen of stoere taal uitslaan, maar dan kom je het verst met bescheidenheid, met nederigheid, met de deugd van de *'humilitas'*, in het Engels hoor je het nog terug: *humility*.

De apostel Petrus spreekt over de onderlinge verhoudingen in de christelijke gemeenschap, en over de omgang met de buitenwereld. Een buitenwereld die nu niet – in het geval van de christenen aan wie hij zijn brief schrijft – heel erg enthousiast is over het christelijk geloof of die zit te wachten op een christelijke kerk. Integendeel, er is eerder sprake van aversie en achterdocht.

Petrus noemt ondertussen die christelijke gemeenschap "uitverkoren door God, een koninkrijk van priesters, een heilige natie, een volk dat God zich verworven heeft om zijn grote daden te verkondigen" (vergelijk 1 Petrus 2:9). "Eens waren jullie geen volk, nu zijn jullie Gods volk, eens waren jullie zonder de ontferming, nu is zijn ontferming jullie geschonken. Wat een voorrecht, maar ook wat een uitdaging" (vergelijk 1 Petrus 2:10). "Laat je als levende stenen gebruiken voor de bouw van een geestelijke tempel, vorm een heilig priesterschap om geestelijke offers te brengen, die God, dankzij Jezus Christus, welgevallig zullen zijn" (vergelijk 1 Petrus 2:5). En dat schrijft Petrus niet aan de leiders, maar aan heel de gemeenschap van christenen. Aan allemaal. Het gaat hem om het ambt van alle gelovigen. Aan het begin van zijn brief

spreekt hij hen aan als: "uitverkorenen, die als vreemdelingen verspreid leven in Pontus, Galatië, Kappadocië, Asia en Bitynië, door God onze Vader voorbestemd om – geheiligd door de Geest – gehoorzaam te zijn aan Jezus Christus en met zijn bloed besprenkeld te worden" (vergelijk 1 Petrus 1:1-2).

Of om het wat minder verheven te zeggen: jullie wonen verspreid als kleine groepen in de verstrooiing, en dan wil "geheiligd door de Geest, gehoorzaam aan Jezus Christus" zeggen: jullie zijn gestopt met je leven te richten op alles wat geen god kan zijn, maar jullie zijn nu toegewijd aan de éne God en Vader van Jezus Christus en jullie volgen in jullie levenspraktijk hem na. "Besprenkeld met zijn bloed" wil zeggen: jullie delen in de verlossing door zijn kruisdood en zijn opstanding, dat wil zeggen: jullie zijn weggehaald uit de macht van de zonde, het kwaad en de dood, ook al zullen die nog een rol spelen in jullie leven: jullie leven is geborgen in de liefde en de genade van God, door alles heen. Petrus noemt dat: "jullie wacht een onvergankelijke, ongerepte erfenis die nooit verwelkt" (vergelijk 1 Petrus 1:4-5).

Maar let op: het gaat dus om christenen in de minderheid, en in de verdrukking. Zij leven in de diaspora. En Petrus groet hen vanuit 'Babylon', zoals hij dat noemt aan het eind van zijn brief (1 Petrus 5:13). Dat is niet voor niks, want die naam doet herinneren aan de Babylonische ballingschap, in bijbels perspectief. Die naam doet herinneren aan de torenbouw van Babel, aan de grootmacht, die het volk van God kleineerde, maar die ook stond voor eigen gebouwde torens tot in de hemel: symbolen van hoogmoed, en overmoed van zelfingenomen menselijke wetenschap en techniek. Waarschijnlijk is het codetaal voor een Romeins machtscentrum van die tijd, waar hij verbleef, veelal de stad Rome zelf. Denk aan het bijbelboek Openbaring, waar op die manier de

Romeinse staat in zijn verdrukkende gestalte gelijk gesteld wordt aan Babylon.

In zijn brief gaat de apostolische schrijver in op de tegenslag en het onbegrip dat je kunt tegenkomen, als je je actief opstelt als christen. Je kunt er onder lijden. Hij vergelijkt het met het lijden van Jezus. Heeft Jezus niet zelf gezegd: knechten staan niet boven hun meester. Maar als je lijdt omwille van je geloof, doe dat dan 'goed doende', en zorg dat je weg blijft bij de bitterheid, het ressentiment, of de miskening. Wees altijd bereid om verantwoording af te leggen van de hoop die in je is (1 Petrus 3: 15). In alle geduld, zachtmoedigheid en zelfbeheersing. Paulus noemt dat : vruchten van de Geest. Vruchten van de geestelijke verbondenheid aan Jezus. Maar ze komen er niet vanzelf. Ze groeien, je moet ze oefenen. Het gaat erom dat je elkaar daar in meeneemt.

Als er stress is, als het niet gaat, zoals je droomt of zoals je wenst, dan ligt kortafheid, irritatie en conflict gauw op de loer. Als er mensen afhaken, als er projecten geen resultaat opleveren, als de kerk afkalft, of je komt geen steek verder met missionaire, diakonale of pastorale initiatieven, of met plannen van samenwerking, als steeds meer mensen water zien branden, als het over geloof gaat, of zelfs geïrriteerd raken als de rol van religie aan bod komt, hoe houd je dan het hoofd koel, en hoe houd je dan je hart brandende?

Petrus zegt: wat is het dan van belang om elkaar vast te houden in alle ootmoed. Dat is een ouderwets woord. "Zijt bekleed met ootmoedigheid", lees je in de oude Statenvertaling. In onze vertaling staat: "overigens in de omgang met elkaar moet ieder van u altijd de minste willen zijn". De Bijbel gewone taal zegt: "maak je zelf niet belangrijk, maar dien de ander". De Naardense bijbel zegt: "knoopt allen tegenover elkaar het schort van de nederige bescheidenheid om".

Mooi gezegd met dat schort: je hoort het ook in die oude Statenvertaling: er zit iets in van aandoen, bekleden, omgorden. Als je een schort omdoet, dat doet een kok of een smid, dan ga je aan het werk. Dat zie je zo. Dat kledingstuk drukt dan ook meteen uit, wie je bent en wat je gaat doen. Het gaat om service, om dienstbaarheid.

Petrus haalt een spreuk uit het spreukenboek aan: God heeft een hekel aan hoogmoedigen, maar een welgevallen aan nederigen (Spreuken 3:34). En dan gaat het nog verder: "onderwerp u nederig aan Gods hoge gezag", of klassieker vertaald: "vernedert u onder de krachtige hand van God".

Ik kan me voorstellen dat er ondertussen mensen zijn, die het nu onderhand wel een beetje genoeg nederigheid en vernedering beginnen te vinden. Zitten we niet bij de verkeerde godsdienst? Want betekende Islam niet juist 'onderwerping aan God', berusting in je lot? En is christendom niet veel meer 'wandelen met God'? Maar nu horen we uit de Bijbel opeens ook: onderwerp u nederig aan het hoge gezag van God.

Voor ik verder ga: zo zie je maar dat je op moet passen met stereotiepen. We zullen vandaag in de kerk natuurlijk vooral nog wat werk maken van de christelijke inkleuring van 'nederigheid', maar je kunt je voorstellen dat ook voor gelovige moslims het veel minder zwart-wit ligt dan wij vaak veronderstellen.

Het luistert inderdaad heel nauw met die bijbelse woorden nederigheid, en onderdanigheid, zelfverloochening en dienstbaarheid. Voor je het weet, kom je in het verwijt van mensen als de negentiende eeuwse filosoof Friedrich Nietzsche terecht, die het op scherp zette. Hij zei zoiets als: christendom is een godsdienst voor slaven, voor onderkruipers, zwakkelingen. Het verkondigt een hondenmoraal. Heeft niets van trots en eer, maar alles van kruiperigheid en pleaserij. Het

is geen geloof van kracht maar van zwakte. Wij houden niet van nederigheid en vernedering, van kruiperigheid en geplease.

Toch zegt Jezus: "wie zichzelf verhoogt zal vernederd worden, maar wie zichzelf vernedert, zal verhoogd worden" (Lucas 18:14). Wat wordt er nu eigenlijk in de bijbel aangeraakt met dit thema van de nederigheid?

Ik denk dat je kunt kijken naar de omgeving van die spreukentekst, die ik al noemde (Spreuken 3:34).

Hoogmoedigen worden parallel gezet aan dwazen, goddelozen, boosaardigen. En nederigen aan rechtvaardigen, wijzen. De uitspraak van Jezus (die overigens meermalen voorkomt in het Evangelie) doet hij daar waar mensen op elkaar neerkijken, en zich menen te kunnen verheffen op grond van eigen morele voortreffelijkheid. Ook zijn oproep om zachtmoedig te zijn, gaat in tegen de hardvochtigheid van godsdienstige radikalinski.

Nederigen zijn zij over wie Jezus het heeft in de bergrede bij de zaligsprekingen: zalig de nederigen van hart. Dat zijn helemaal niet mensen met een gebrek aan zelfbewustzijn, kracht of talent, maar het zijn de mensen die geleerd hebben dat te zien als gegeven goed, en zich er niet op voorstaan, maar hun zelfvoldane of zelfingenomen ego aan de kant hebben leren en durven zetten, omdat ze zich bemind weten door God. De rijke die nog moeilijker dan een kameel door het oog van een naald het Koninkrijk van God binnenkomt, die zich heeft laten afschminken. Wat stelt het nu allemaal voor, die eigen vroomheid, dat eigen geloof, die eigen voortreffelijkheid, dat bereikte resultaat, die goede naam en die grote rijkdom. Zeker toch niet dat jij je verheven voelt boven anderen, laat staan, dat je denkt dat God het wel ontzettend met jou getroffen zal hebben?

Nee, ons fundament is de levende steen Jezus Christus, zegt

Petrus. En alleen daarom weten wij wat het betekent om van genade te leven: jij mag er zijn en erbij horen, omdat God van je houdt. Dat maakt je groot en belangrijk aan de ene kant: te weten, ik ben een koningskind van God, en het maakt je klein en bescheiden aan de andere kant, te weten: ik leef net als ieder ander schepsel-van-God van gegeven goed.

Daarom is de *'humilitas'*, de gezonde, ware bescheidenheid, het beste middel voor kerkopbouw. Het bindt samen en het is ontvankelijk, ook voor de buitenwereld. Het start niet met het eigen gelijk en met een tegenstelling, maar het begint met een luisterend oor, met genegenheid en welwillenheid. Het is daarom dat Petrus de gemeente, en ook ons oproept, met het laatste zinnetje van zijn brief: "Groet elkaar met een kus, als teken van uw onderlinge liefde. Vrede zij met u allen, die één bent in Christus".

Amen

Lied: Gezang 841:1,2 ('Wat zijn de goede vruchten')

*Preek gehouden in de morgendienst in de Geref. Kerk
Sliedrecht zondag 2 juli 2017, tweede zondag van de zomer,
viering Heilig Avondmaal*